

INSTRUMENTAL ACTIVITY MEASURE IAM

MANUAL
VERSION 2.1

2003

Eva Andrén

Yvonne Daving

Gunnar Grimby

©Institutionen för klinisk Neurovetenskap
Rehabiliteringsmedicin, Göteborgs Universitet

(får ej kopieras utan kontakt med upphovspersonerna)

INSTRUMENTAL ACTIVITY MEASURE IAM

Instrumental Activity Measure, IAM, (1-4) har utvecklats för att vara ett redskap inom rehabilitering för att på aktivitetsnivå, enl WHO:s begreppsklassificering av sjukdomar och deras konsekvenser ICF (5,6), beskriva och dokumentera vad individer *gör* ("performance") i sin vardagsmiljö beträffande specifika instrumentella aktiviteter, IADL. IAM har utvecklats till att vara ett supplement till Functional Independence Measure, FIM (7-9) vad gäller instrumentella aktiviteter och är avsett att användas som intervjuinstrument. Individens bostad- och närmiljö är utgångspunkten vid IAM:s användning och bedömningarna ska göras utifrån vad intervjupersonen uppger under intervjusamtalet.

Vid bedömningen enligt IAM tas ingen hänsyn till kvalitén på utförandet. För sådan bedömning hänvisas till andra bedömningsinstrument t.ex. Assessment of Motor and Process Skills, AMPS (10).

IAM omfattar aktiviteter som är relevanta för att klara eget boende d.v.s. att bo utanför institution. Följande 8 aktiviteter ingår:

FÖRFLYTTNING UTOMHUS
ENKEL MÅLTID
MATLAGNING
ALLMÄNNA KOMMUNIKATIONER
SMÅ INKÖP
STORA INKÖP
STÄDNING
TVÄTTHANTERING

IAM innehåller 2 ordinalskalor, en bedömningsskala med 7 skalsteg (1-7), där intervjuaren bedömer självständigt utförande, och en skattningsskala med 4 skalsteg (1-4), där den intervjuade själv skattar sin upplevda svårighet att utföra varje aktivitet. De båda delarna används samtidigt i ett samtal mellan den person som berörs och bedömare/arbetsterapeut. Lämplig referenstid för bedömningen är de 2 senaste veckorna. Ibland kan annan tid vara lämpligare. Det är sådana fall upp till bedömaren att avgöra vilken tidsperiod som avses.

BEDÖMNING AV SJÄLVSTÄNDIGT UTFÖRANDE

Bedömningsdelen har utvecklats enligt samma struktur som FIM. Hur självständig eller beroende av assistans en individ är i aktiviteterna nivåregistreras av intervjuaren utifrån vad den intervjuade meddelar vad han/hon gör i vardagsmiljön. Bedömningen görs utifrån en 7-gradig ordinalskala avseende självständigt utförande/behov av assistans, där siffran 1 står för att aktiviteten ej utförs, och siffran 7 betecknar helt självständigt utförande av *alla* ingående moment. En person bedöms som självständig (oberoende av annan person) när alla moment i aktiviteten utförs. Om tveksamhet uppstår vilket skalsteg som bäst motsvarar det aktuella utförandet så antecknas det lägsta skalsteget.

Varje aktivitet bedöms enligt följande 7 steg:

	7	aktiviteten utförs helt självständigt
<i>självständig</i>	6	aktiviteten utförs på ett modifierat självständigt sätt
<hr/>		
<i>beroende</i>	5	aktiviteten utförs under tillsyn eller med support
	4	aktiviteten utförs till största delen på egen hand/ tillfällig hjälp
	3	aktiviteten utförs till hälften eller mer på egen hand
	2	aktiviteten utförs till mindre än hälften på egen hand
	1	aktiviteten utförs ej

Självständighet i en aktivitet innebär att alla moment i aktiviteten utförs. Momenten är inte rangordnade vad gäller svårighet utan enbart valda utifrån att de är vanligt förekommande i boendet och samhällsmiljön.

Det finns inga standardiserade miljöer eller generella arbetssätt utanför institution och utförandet av aktiviteterna påverkas av individens fysiska, kognitiva och emotionella förutsättningar efter sjukdom/skada. Vidare påverkas utförandet av sociala och kulturella förhållanden (ex. familjestruktur, arbetsfördelning, olika roller) samt individens kunskap, intresse, prioriteringar och strategier för att utföra aktiviteterna.

Om personen valt bort ett moment eller köper tjänst (ex. använder tvättinrättning för lakanstvätt) innebär det att någon annan utför aktiviteten.

Graden av assistans anges med lämpligt steg; 5 till 1, beroende på hur stor del av aktiviteten som intervjupersonen utför själv.

SKATTNING AV UPPLEVD SVÅRIGHET

Skattningsdelen består av ett formulär som avses att användas av intervjupersonen själv. I det skattar personen sin upplevda svårighet att utföra aktiviteterna enligt nedan beskrivna nivåer. Samma referens tid gäller som för bedömningsdelen.

Ibland upplever intervjupersonerna problem med att värdera svårighetsgrad, men värdering av varje moment ska göras för dokumentation, uppföljning och utvärdering av de insatser som arbetsterapeuten gjort, för att följa förändringar som skett över tid. I sådana situationer kan extra stöd och förklaring behöva ges för att motivera intervjupersonen att ta ställning vilka svårigheter som upplevs i samband med aktivitetsutförandet. Påpekanden kan behöva göras att det är bara intervjupersonen själv som kan uppleva hur svårt han/hon tycker det är att göra olika vardagssysslor.

Följande skattningsnivåer används:

4	ingen svårighet
3	viss svårighet
2	stor svårighet
1	för svårt/omöjligt

Alla ”1- or” bör alltid tas med för att utvärdera om intervention kan minska personens svårigheter att utföra aktiviteten eller att andra, mer relevanta aktiviteter diskuteras.

Vid behov kan bedömaren anteckna intervjupersonens svar i formuläret för att undvika diverse ifyllandeproblem som kan förekomma. Bilaga 1 kan även användas att lägga framför intervjupersonen för att underlätta värdering.

BEDÖMNINGSNIVÅER

- 7 **Aktiviteten utförs helt självständigt**
Alla moment utförs helt självständigt och utförandet sker under rimlig tid utan anpassning av miljö eller användandet av hjälpmedel.
- 6 **Aktiviteten utförs på ett modifierat/självständigt sätt**
Utförandet är anpassat till individens förmåga ex
 - hjälpmedel eller speciell anpassning används
 - momenten tar mer än rimlig tid
 - utförandet sker med försiktighet pga. hänsyn måste tas till säkerhet
 - utförandet kräver koncentration och uppmärksamhet
- 5 **Aktiviteten utförs med support, tillsyn eller påminnelse**
Utförandet sker med stöd/uppbackning/verbala instruktioner av annan person i närheten. Hjälp med framplockning och förberedelser kan behövas av annan person för utförandet.
- 4 **Aktiviteten utförs till största delen på egen hand/tillfällig hjälp**
Utförandet sker med hjälp i en delaktivitet eller i ett moment vid enstaka tillfällen. Hjälp kan behövas vid specifika tillfällen.
- 3 **Aktiviteten utförs till mer än hälften på egen hand**
Utförandet sker med hjälp i flera delaktiviteter eller moment varje gång aktiviteten utförs.
- 2 **Aktiviteten utförs till mindre än hälften på egen hand**
Utförandet sker med omfattande hjälp. Personen utför enstaka moment eller är delaktig.
- 1 **Aktiviteten utförs ej**
Aktivitetsens samtliga moment utförs av annan person

FÖRFLYTTNING UTOMHUS

omfattar gång eller för rullstolsbunden person förflyttning ca 50 meter på gator eller gångstråk i bostadens omgivning t.ex. till parkeringsplats och brevlåda.

- 7 **Förflyttning utförs helt självständigt**
Personen går med säkert utförande på plan mark, lutande plan och i terräng oavsett underlag
- 6 **Förflyttning utförs på ett modifierat/självständigt sätt**
Förflyttning sker med anpassat tempo, försiktighet, hänsyn måste tas till säkerhet och/eller hög grad av koncentration erfordras vid grusbeläggning, nivåskillnad eller annat specifikt underlag. Förflyttningen sker med rullstol eller gånghjälpmedel och/eller individbundna hjälpmedel t.ex. ortos eller anpassade skor
- 5 **Förflyttning utförs med support, tillsyn eller påminnelse**
Personen behöver support för att förflytta sig, dvs. att någon finns i närheten pga. osäkerhet
- 4 **Förflyttning utförs till största delen på egen hand eller med tillfällig hjälp**
Någon gång behövs hjälp vid förflyttning, ex vid vissa väderleksförhållanden (kyla, snö och regn). Vid vissa nya situationer kan assistans behövas, dock ej vid varje tillfälle då förflyttning utförs ex vid övergångsställen och/eller vid gång på ojämn mark
- 3 **Förflyttning utförs till mer än hälften på egen hand**
Utförandet sker med hjälp i flera moment varje gång aktiviteten utförs
- 2 **Förflyttning utförs till största delen med hjälp av assisterande person**
Omfattande assistans krävs vid förflyttning utomhus, endast kort sträcka utförs på egen hand, antingen gåendes eller med rullstol
- 1 **Förflyttning utomhus utförs ej**
Personen blir körd i rullstol vid utomhusförflyttning

ENKEL MÅLTID

omfattar att plocka fram tillbehör för att brygga/koka kaffe eller te, att göra smörgås, dvs. att skära bröd, breda smör på brödet och lägga på pålägg.

- 7 Enkel måltid utförs helt självständigt
Uppgiften utförs i stående arbetsställning och sker under rimlig tid utan anpassning av inredning/utrustning och utan assistans
- 6 Enkel måltid utförs på ett modifierat/självständigt sätt
Utförandet sker antingen med speciell anpassning, hjälpmedel/utrustning ex mikrovågsugn och skärmaskin, anpassad arbets höjd, sittande arbetsställning och/eller förändrat/förenklat arbetssätt. Modifierat sätt omfattar även särskilt valda råvaror, ex skivat bröd
- 5 Enkel måltid utförs med support, tillsyn eller påminnelse
Utförandet sker med någon person närvarande till följd av osäkerhet ex med varma vätskor, att sköta spis, att använda skärredskap. Framplockningshjälp
- 4 Enkel måltid utförs till största delen på egen hand eller med tillfällig hjälp
Tillfällig hjälp kan behövas i enstaka moment ex att skära bröd eller hyvla ost.
- 3 Enkel måltid utförs till mer än hälften på egen hand
Utförandet sker med hjälp i flera moment varje gång aktiviteten utförs
- 2 Enkel måltid utförs till största delen av assisterande person
Utförandet sker med omfattande hjälp. Personen utför enstaka moment eller är delaktig
- 1 Enkel måltid utförs ej
Aktivitetens samtliga moment utförs av annan person

MATLAGNING

omfattar att ordna middagsmål för hushållet.

I aktiviteten ingår att skala potatis, skära grönsaker till sallad, steka korv/kött/fiskskiva eller vegetariskt alternativ på spis, duka matbord, ta fram tillbehör till måltiden och ställa fram den varma maten på bordet.

- 7 **Matlagning utförs helt självständigt**
Uppgiften utförs i stående arbetsställning och sker under rimlig tid utan anpassning av inredning/utrustning och utan assistans
- 6 **Matlagning utförs på ett modifierat/självständigt sätt**
Personen använder tekniska hjälpmedel, sittande arbetsställning, rullbord eller andra speciella anpassningar i sin miljö
- 5 **Matlagning utförs med support, tillsyn eller påminnelse**
Vid utförandet behövs tillsyn och stöd i vissa moment. Personen kan behöva fråga eller påminnas om enstaka moments utförande ex koktid, arbetsordning, ingredienser. Framplockningshjälp
- 4 **Matlagning utförs till största delen på egen hand eller med tillfällig hjälp**
Utförandet sker med hjälp vid något tillfälle eller i något moment
- 3 **Matlagning utförs till mer än hälften på egen hand**
Utförandet sker med hjälp i flera moment varje gång utförandet sker
- 2 **Matlagning utförs till största delen av assisterande person**
Utförandet sker med omfattande hjälp. Personen utför enstaka moment eller är delaktig
- 1 **Matlagning utförs ej**
Aktivitetsens samtliga moment utförs av annan person

ALLMÄNNA KOMMUNIKATIONER

omfattar att använda allmänt utbud av lokaltrafik buss/spårvagn etc. som finns i bostadens närhet och dess omgivning. I aktiviteten ingår att komma in och ut ur färdmedlet, att förflytta sig i färdmedlet, att "betala" och uppehålla sig i färdmedlet under resan, samt att göra de byten/övergångar som erfordras för resa.

- 7 Allmänna kommunikationer används helt självständigt
Personen använder allmänna kommunikationer utan anpassning och utan assistans
- 6 Allmänna kommunikationer används självständigt på ett modifierat sätt
Förflyttningshjälpmedel används. Modifierat sätt kan innebära att rusningstrafik undviks, att sittplats behövs, att endast vissa färdmedel eller viss linjesträckning kan användas
- 5 Allmänna kommunikationer används med support, tillsyn eller påminnelse
Hjälp inför resan kan behövas, ex ta reda på restider. Råd och information behövs ex. för byten/övergångar
- 4 Allmänna kommunikationer används till största delen på egen hand
Lokaltrafik används, men med assistans vid enstaka tillfällen ex vid specifika förhållanden såsom resträcka, väderlek och tid på dygnet
- 3 Allmänna kommunikationer används till mer än hälften på egen hand
Assistans behövs i flera moment varje gång allmänna kommunikationsmedel används
- 2 Allmänna kommunikationer används tillsammans med annan person
Vissa allmänna kommunikationer används men alltid med assistans av annan person. Ex endast buss kan användas under specifika omständigheter eller att personen blir lyft in i färdmedlet
- 1 Allmänna kommunikationer används ej

SMÅ INKÖP

omfattar att göra inköp av enstaka varor, att köpa tidning eller att komplettera inköp av t.ex. mjölk eller bröd. I aktiviteten ingår att förflytta sig in i och inne i butikslokal, välja varor, plocka till sig varor, betala och förflytta varorna till bostaden.

- 7 **Små inköp utförs helt självständigt**
Uppgiften utförs och utförandet sker inom rimlig tid utan anpassning och utan assistans
- 6 **Små inköp utförs på ett modifierat/självständigt sätt**
Utförandet sker med förflyttningshjälpmedel och eller hjälpmedel för att forsla hem varorna ex shoppingvagn. Utförandet sker vid t.ex. gynnsamma förhållanden, tillgång till P-plats, tjänlig väderlek, tillgängliga affärslokaler
- 5 **Små inköp utförs med support, tillsyn eller påminnelse**
Utförandet sker med uppbackning eller med annan person i närheten
- 4 **Små inköp utförs till största delen på egen hand eller med tillfällig hjälp**
Tillfällig hjälp behövs för något av momenten eller vid enstaka tillfällen
- 3 **Små inköp utförs till mer än hälften på egen hand**
Utförandet sker med hjälp av annan person i flera moment varje gång utförandet sker
- 2 **Små inköp utförs till största delen med hjälp av assisterande person**
Inköp sker med omfattande hjälp. Personen deltar vid inköpen.
- 1 **Små inköp utförs ej**
Aktiviteten utförs av annan person

STORA INKÖP

omfattar att göra inköp i närbutik eller affärscentra av matvaror och hushållets konsumtionsvaror. I aktiviteten ingår att förflytta sig in i och inne i butikslokal, välja varor, finna, nå, plocka till sig varor, förflytta varor inom butiken, betala och packa varorna samt forsla varorna till bostaden.

- 7 **Stora inköp utförs helt självständigt**
Uppgiften utförs och utförandet sker inom rimlig tid utan anpassning och utan assistans
- 6 **Stora inköp utförs på ett modifierat/självständigt sätt**
Utförandet sker med förflyttningshjälpmedel och eller hjälpmedel för att forsla hem varorna ex shoppingvagn. Utförandet sker vid t.ex. gynnsamma förhållanden, tillgång till P-plats, tjänlig väderlek, tillgängliga affärslokaler. Stora inköp uppdelas på flera inköpstillfällen
- 5 **Stora inköp utförs med support, tillsyn eller påminnelse**
Utförandet sker med uppbackning eller med annan person i närheten
- 4 **Stora inköp utförs till största delen på egen hand eller med tillfällig hjälp**
Tillfällig hjälp kan behövas vid t.ex. inköp av skrymmande och tunga varor eller vid enstaka tillfällen
- 3 **Stora inköp utförs till mer än hälften på egen hand**
Utförandet sker med hjälp av annan person i flera moment varje gång utförandet sker
- 2 **Stora inköp utförs till största delen med hjälp av assisterande person**
Inköp sker med omfattande hjälp. Personen deltar i inköpen vid gynnsamma tillfällen
- 1 **Stora inköp utförs ej**
Aktiviteten utförs av annan person

STÄDNING

omfattar att utföra uppgifter i fråga om hemmets skötsel och vård. I aktiviteten ingår att bädda, klara dagligt undanplock, dammsuga och våttorka golv, renbädda och att ta hand om sopor.

- 7 **Städning utförs helt självständigt**
Uppgiften utförs i stående arbetsställning och sker under rimlig tid utan anpassning av inredning/utrustning och utan assistans
- 6 **Städning utförs på ett modifierat/självständigt sätt**
Modifierat utförande kan innebära att den fysiska miljön förändras, t.ex att mattor har plockats bort. Särskild utrustning används
- 5 **Städning utförs med support, tillsyn eller påminnelse**
Framplockning och förberedelser krävs av annan person. Tillsyn, uppbackning och/eller påminnelser behövs i alla eller vissa delaktiviteter
- 4 **Städning utförs till största delen på egen hand eller med tillfällig hjälp**
Utförandet sker med hjälp i någon enstaka delaktivitet eller vid något enstaka tillfälle
- 3 **Städning utförs till mer än hälften på egen hand**
Utförandet sker med hjälp i flera delaktiviteter/moment varje gång de utförs eller personen behöver hjälp med delaktiviteter som inte förekommer dagligen t.ex. dammsugning, våttorkning och/eller renbäddning
- 2 **Städning utförs till största delen av med hjälp av assisterande person**
Utförandet sker med omfattande hjälp. Personen utför enstaka moment eller är delaktig
- 1 **Städning utförs ej**
Aktiviteten samtliga delaktiviteter/moment utförs av annan person

TVÄTTHANTERING

omfattar att sköta tvättsysslor, - stortvätt och småtvätt- i allmän tvättstuga eller i eget tvättutrymme. I aktiviteten ingår att förflytta tvättgods till tvättmaskinutrymmet, sortera tvätt och välja tvättprogram, sköta reglage och utrustning, plocka tvättgods i och ur maskiner, hänga våt tvätt, ta hand om torr tvätt, vika ihop och transportera ren tvätt till bostadens förvaringsutrymme.

- 7 Tvätthantering utförs helt självständigt
Uppgiften utförs i stående arbetsställning och sker under rimlig tid utan anpassning av inredning/utrustning och utan assistans
- 6 Tvätthantering utförs på ett modifierat/självständigt sätt
Utförandet sker antingen med förändrat/förenklat arbetssätt och förändrad tvättutrustning ex. egen tvättmaskin, vagn på hjul, anpassad torkställning. Tvättmomenten utförs i anpassad miljö. Utförandet sker när ork och tillfälle ges
- 5 Tvätthantering utförs med support, tillsyn eller påminnelse
Framplockning och förberedelser krävs av annan person. Uppbackning, tillsyn och/eller påminnelser behövs
- 4 Tvätthantering utförs till största delen på egen hand eller med tillfällig hjälp
Utförandet sker med tillfällig hjälp vid enstaka tillfällen ex lakanstvätt lämnas bort eller ibland hjälp i ett moment ex förflytta tvättgods
- 3 Tvätthantering utförs till mer än hälften på egen hand
Utförandet sker med hjälp i flera moment varje gång utförandet sker
- 2 Tvätthantering utförs till största delen med hjälp av assisterande person
Utförandet sker med omfattande hjälp. Personen utför enstaka moment eller är delaktig
- 1 Tvätthantering utförs ej
Aktivitetsens samtliga moment utförs av annan person

REFERENSER

1. Grimby G, Andrén E, Holmgren E, Wright B, Linacre JM & Sundh V. Structure of a combination of functional independence measure and instrumental activity measure items in community-living persons: A study of individuals with cerebral palsy and spina bifida. *Arch Phys Med Rehabil* 1996; 77: 1109-1114.
2. Grimby G, Andrén E, Daving Y & Wright B. Dependence and perceived difficulty in daily activities in community-living stroke survivors 2 years after stroke: A study of instrumental structures. *Stroke* 1998; 29: 1843-1849.
3. Daving Y, Andrén E & Grimby G. Inter-rater agreement using Instrumental Activity Measure. *Scand J Occup Ther* 2000;7:33-38.
4. Andrén E & Grimby G. Dependence and perceived difficulty in activities of daily living in adults with cerebral palsy and spina bifida. *Disabil Rehabil* 2000; 7: 299-307
5. WHO. International Classification of Impairments, Disabilities and Handicaps. Geneva: World Health Organization 1980.
6. Klassifikation av funktionstillstånd, funktionshinder och hälsa, ICF, svensk version 2003.
7. Hamilton BB, Granger CV, Sherwin FS, Zielezny M & Tashman JS: A uniform national data system for medical rehabilitation. Rehabilitation outcomes: analysis and measurements. Ed. Paul H. Brooks Publishing Co. Post office box 10624, Baltimore, Maryland. 1987; 137-147.
8. Grimby G, Gudjonsson G, Rodhe M, Stibrant- Sunnerhagen K, Sundh V & Östensson M-L. The Functional Independence Measure in Sweden: Experience for outcome measurement in rehabilitation medicine. *Scand J Rehab Med* 1996; 28: 51-62.
9. Guide for the uniform Data Set for Medical Rehabilitation (adult FIMTM), version 4.0 (Swedish version 1994) Buffalo: State University of New York at Buffalo; 1993.
10. Fischer A. AMPS: Assessment of motor and process skills (2nd ed.). Fort Collins, CO: Three Star Press 1997.

- 4 ingen svårighet
- 3 viss svårighet
- 2 stor svårighet
- 1 för svårt/omöjligt

IAM PROFIL

Namn:..... Personnummer:.....

datum..... datum..... datum.....

Aktiviteter	utförandegrad		skattad svårighet
	utförande	utförs ej	svårighet
förflyttning utomhus	7 6 5 4 3 2	1	4 3 2 1
enkel måltid	7 6 5 4 3 2	1	4 3 2 1
matlagning	7 6 5 4 3 2	1	4 3 2 1
allmänna kommunikationer	7 6 5 4 3 2	1	4 3 2 1
små inköp	7 6 5 4 3 2	1	4 3 2 1
stora inköp	7 6 5 4 3 2	1	4 3 2 1
städning	7 6 5 4 3 2	1	4 3 2 1
tvätthantering	7 6 5 4 3 2	1	4 3 2 1

- 7 Utförs helt självständigt
 6 Utförs på ett modifierat sätt
 5 Utförs under tillsyn eller med support
 4 Utförs till största delen på egen hand
 3 Utförs till hälften eller mer på egen hand
 2 Utförs till mindre än hälften på egen hand
 1 Utförs ej
- 4 inga svårigheter
 3 vissa svårigheter
 2 stora svårigheter
 1 för svårt, omöjligt

Kommentar:.....

.....

.....

.....